

VISOKE KULTURE ZUNAJ EVROPE

V času evropskega srednjega veka je bil islamski svet skupaj s Kitajsko vodilna civilizacija na svetu. V veliki prednosti pred Evropo so bili zlasti na znanstvenem področju.

Dosežki kitajske civilizacije

Kitajski so v obdobju evropskega srednjega veka vladale domače dinastije (Tang, Song, Ming). V 13. stoletju pa je tudi Kitajska doživela vpade Mongolov, ki so tudi zavladali z dinastijo Yuan. V tem obdobju so se močno povečali trgovski stiki med Evropo in Kitajsko. Trgovci, ki so potovali po svilni cesti so prinašali v Evropo poročila o življenju na Kitajskem. Eden od teh je bil Marko Polo, ki je od leta 1275 do 1291 celo živel na dvoru velikega **kana**.

Marko Polo je v času svojega bivanja na Kitajskem deželo prepotoval po dolgem in počez. Svoje vtise je zapisal v knjigi, ki je izšla za takratnega evropskega bralca neverjetna. Med plemeni, ki jih je obiskal, je zasledil zanimive običaje. Med drugim o tem lahko beremo: »Vsakega gosta, ne glede na njegov izvor, pač vsakega, ki je imel »dobro senco« in ki je pri njih ostal čez noč, so enostavno pojedli. Tega niso naredili zato, da bi ga izropali, temveč zato, ker so bili prepričani, da bodo njegova dobra senca in blagoslov, s katerim je bil obdarjen, in njegov um in njegova duša ostali v hiši«.

Še posebej za obdobje vladanja dinastije Song so bili značilni številni izumi, tako izdelovanje strelnega orožja, tisk, uporaba kompasa in izdelava ur. Poznali so celo zaščitno cepljenje zoper koze. Ugotovitve v različnih znanostih so že v času pred letom tisoč zbirali v obsežnih strokovnih delih, ki so jih širili s tiskom. Kitajci so namreč že pred letom tisoč poznali skrivnosti tiskanja. Izum boljše tehnike v času dinastije Song je pospešil razvoj kulture in znanstvenih ved, saj je omogočil širjenje knjig med množice. Kitajci so izumili tudi izdelavo papirja in tudi prvi uporabljali papirni denar. Marko Polo se je papirnatemu denarju zelo čudi. Menil je, da je kan tako zelo bogat, da lahko kar »izdeluje« denar. Ni pa vedel, da je lahko izdal le toliko denarja, kolikor je imel zalog zlata in srebra.

Amerika

V Ameriki so nastale mogočne države nekoliko kasneje kot v Afriki ali Aziji. Na območju Srednje Amerike sta se v obdobju evropskega srednjega veka razvili azteška država in država Majev, v Južni Ameriki pa je nastala država Inkov s središčem v današnjem Peruju.

Maji so bili ljudstvo, ki je bilo zelo zavezano naravi. Koliko je pomenila Majem narava, kažejo že njihovi bogovi, ki so imeli večinoma podobo živali (pes, opica, jaguar, kača). Imeli so tudi boginjo kakava, saj je bilo to živilo izredno pomembno, veljalo je celo kot denar.

Gospodarstvo prvotnih prebivalcev v Ameriki je temeljilo na rastlinah, ki jih v Evropi takrat še niso poznali. Najpomembnejše so bile koruza, fižol, buče, krompir, paradižnik, kakav in tobak.

Za vsa ljudstva indijanskih starih kultur je značilno verovanje v številne bogove. Božanstva, ki so bila moška ali ženska, so združevala tako človeške kot živalske lastnosti. Poleg čaščenja bogov so častili tudi prednike in verjeli v posmrtno življenje. Od vseh starih ljudstev so bili v svojem žrtvovanju bogovom najbolj kruti. Pogosto so namreč žrtvovali ljudi.

Indijanci so bili odlični gradbeniki. Tako so bile v azteški prestolnici veličastne palače in tudi piramide, ki so jih na vrhu krasili templji. Mesto so krasili tudi kipi in okrasje iz dragocenih kovin. Še večji razcvet so doživela majevska mesta, kjer so gradili razkošne piramide, ki so predstavljale svetišča.

S prihodom Evropejcev, so indijanske visoke kulture propadle.